

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 1890/24
9.10.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Светлане Павић, председника већа, Александре Лековић и Весне Секулић, чланова већа, у парници тужиле АА, из ..., коју заступа Ана Петковић, адвокат из Београда, Царице Милице број 5/9, против тужене НЛБ Комерцијална банка ад Београд, са седиштем у Београду, Светог Саве број 14, коју заступа Иван Симић, адвокат из Београда, Француска број 14/1, ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о жалби тужиле и тужене, изјављеној против пресуде Првог основног суда у Београду П 27575/21 од 22.5.2023. године, у седници већа одржаној дана 9.10.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П 27575/21 од 22.5.2023. године у ставовима првом, другом, трећем и четвртном изреке.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ решење о трошковима поступка садржано у петом ставу изреке пресуде Првог основног суда у Београду П 27575/21 од 22.5.2023. године, тако што се обавезује тужена НЛБ Комерцијална банка ад Београд, са седиштем у Београду да тужиљи АА на име трошкова првостепеног поступка исплати износ од 76.738,00 динара, све у року од 15 дана од пријема ове пресуде.

ОДБИЈАЈУ СЕ захтеви тужиле и тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Ожалбеном пресудом, ставом првим изреке, утврђено је да је одредба члана 9 став 1 Уговора о кредиту за куповину стамбеног објекта осигураном код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита бр. ..., закљученог дана 21.3.2008. године, између тужиоца и тужене, у делу који гласи “Корисник кредита се обавезује да по

основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштање кредита у коришћење, а на основу Одлуке о тарифама накнада банке, плати банци једнократну накнаду у висини од 0,50% од износа одобреног кредита у динарској противвредности по средњем курсу НБС важећем за ЦХФ на дан плаћања”, те одредба члана 9 став 2 Уговора о кредиту за куповину стамбеног објекта осигураног код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита број ..., закљученог дана 21.3.2008. године, апсолутно ништава одредба уговора и не производи правно дејство. Ставом другим изреке обавезана је тужена да тужиоцу на име стицања без основа исплати износ од 49.718,00 динара, са законском затезном каматом почев од 22.3.2008. године, па до исплате, у року од 15 дана од пријема преписа преписа, под претњом принудног извршења. Ставом трећим изреке обавезана је тужена да тужили на име стицања без основа исплати износ од 401.223,20 динара, са законском затезном каматом почев од 5.4.2008. године, па до исплате, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде, под претњом принудног извршења. Ставом четвртим изреке обавезана је тужена да тужили на име стицања без основа исплати износ од 2.496,02 динара, са законском затезном каматом почев од 21.2.2008. године, па до исплате, у року од 15 дана. Ставом петим изреке обавезана је тужена да тужили на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 48.500,00 динара, у року од 15 дана.

Против наведене пресуде жалбу је благовремено изјавиола тужена, побијајући пресуду у целости због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, док је тужила побијала решење о трошковима поступка садржано у ставу петом изреке пресуде, због погрешне примене материјалног права.

Тужила је доставила одговор на жалбу тужене.

Испитујући правилност побијане пресуде сходно овлашћењима из члана 386 ЗПП (“Службени гласник РС”, бр. 72/11 са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд у Београду је нашао да је жалба тужиле делимично основана, док жалба тужене није основана.

У спроведеном поступку, првостепени суд није починио битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које другостепени суд пази по службеној дужности. Изрека пресуде је јасна и разумљива, не противречи себи ни разлозима датим у њој, у пресуди је наведено довољно разлога о свим битним чињеницама, па се њена правилност и законитост могу испитати, због чега се неосновано жалбом тужене указује да је пресуда захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из тачке 12 наведене законске одредбе.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је као корисник кредита, са туженом Банком дана 21.3.2008. године закључила Уговор о кредиту за куповину стамбеног објекта осигуран код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита бр...., којим јој је тужена одобрила кредит у износу од 187.127,91 ЦХФ. Одредбом чл.9 став 1 уговора, између осталог је уговорено да се корисник, овде тужила, обавезује да на име накнаде за обраду кредитног захтева, плати банци износ у висини од 0,50% од износа одобреног кредита, у динарској противвредности по средњем курсу НБС важећим за ЦХФ на дан плаћања, а у ставу 2, тужила се обавезала

да на име осигурања кредита код Националне корпорације плати банци износ од 4,20% од износа одобреног кредита, као и једнократну накнаду у износу од 30 евра у корист Националне корпорације у динарској противвредности по средњем курсу НБС важећим за ЦХФ на дан плаћања. Наведене накнаде и то износ од 49.718,00 динара на име обраде кредита, износ од 401.223,20 динара на име премије осигурања и износ од 2.496,02 динара на име једнократне накнаде у корист НКОСК, све у укупном износу од 453.437,00 динара, тужена је наплатила од тужиље дана 21.3.2008. године, 4.4.2008. године и 20.2.2008. године, а што је неспорно међу парничним странкама.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, а применом одредби чланова 11, 12, 15 став 1, 46, 47, 103, 104, 105, 210, 214, 1065 и 1066 став 2 Закона о облигационим односима, те одредбе члана 6, 7 став 4, 15 и 17 Закона о заштити корисника финансијских услуга, првостепени суд је закључио да је одредба члана 9 став 1 и 2 уговора апсолутно ништава и да иста не производи правно дејство. Према становишту првостепеног суда, банка има право на наплату својих кредитних услуга, те на наплату трошкова накнада банкарских услуга, само уколико тужиоцу у предуговорној фази, на јасан и недвосмислен начин, предочи податке о трошковима кредита, тако да корисник кредита ни у једном тренутку не буде доведен у заблуду о којим трошковима је реч, односно на шта се исти односе. Банка је, по оцени првостепеног суда, дужна да предузме све потребне радње у циљу потпуног и јасног информисања корисника кредита, како би исти могао да донесе одлуку о предложеним условима и разуме њихове економске последице, што подразумева активну улогу банке у предуговорној фази, у ком случају би иста испунила стандард поступања у складу са добрим пословним обичајима. У конкретном случају, Банка јесте доставила преглед битних елемената отплате кредита, као и документацију која је несумњиво уручена кориснику кредита, овде тужиоцу пре закључења уговора, али нису достављени основни подаци о кредиту, нити су у прегледу битних елемената јасно наведени трошкови који се односе на обраду кредита, премију осигурања код НКОСК, те једнократну накнаду, већ је као износ свих трошкова и накнада које је тужилац дужан да плати прецизиран износ од укупно 467.348,36 динара, па првостепени суд сматра да се наведени акт не може посматрати као доказ да је тужилац обавештен о обавези плаћања спорних трошкова, јер исти нису јасно опредељени и тужиоцу нису предочени пре закључења уговора. С тога, како тужена није доказала да је закључењу уговора, у предуговорној фази претходила писана документација у којој је јасно и недвосмислено одређена висина и обавеза плаћања конкретних трошкова у утуженом износу, тужилац је таквим поступањем тужене доведен у неравноправан положај. Ово посебно имајући у виду да се ради о унапред припремљеном уговору о кредиту, састављеном од стране банке, као доминантне уговорне стране, на чију садржину тужилац није могао да утиче. Првостепени суд сматра да банка није доказала да је поступала у свему у складу са наведеним одредбама материјалног права, те основним начелима облигационог права савесности и поштења и начелом једнаке вредности узајамних давања, због чега Уговор о кредиту за куповину стамбеног објекта, осигуран код Националне коорпорације за осигурање стамбених кредита бр. ... од 21.3.2008. године, није правно ваљан у делу одредбе члана 9 став 1 и 2, којом је прописана обавеза плаћања једнократне накнаде на име трошкова обраде кредитног захтева, премије осигурања и једнократне накнаде код НКОСК. Овакво уговарање по схватању првостепеног суда, супротно је чл. 12, 15, 46 став 2, 47, у вези са чл. 103 став 1 Закона о облигационим

односима, те чл.105 став 1 истог закона.

Одлучујући о захтеву тужиље за исплату новчаних износа које је по основу примене ништавих одредби тужена наплатила, првостепени суд је закључио да тужиља основано потражује тражене износе и то: износ од 49.718,00 динара на име трошкова обраде кредита, износ од 401.223,20 динара на име премије осигурања, те износ од 2.496,02 динара на име једнократне накнаде код НКОСК, сходно одредби члана 104 Закона о облигационим односима. Првостепени суд сматра да је тужена несавесни стицалац, с обзиром на то да је банка била дужна да познаје императивне норме које регулишу утврђивање начина наплате накнада и трошкова обраде кредита, те тужиоцу, сходно одредби члана 214 Закона о облигационим односима, припада право на законску затезну камату, и то на износ од 49.718,00 динара почев од 22.03.2008. године, па до исплате, на износ од 401.223,20 динара почев од 5.4.2008. године, па до исплате, те на износ од 2.496,02 динара почев од 21.2.2008. године, па до исплате, сходно прецизираном тужбеном захтеву. Одлуку о трошковима парничног поступка суд је донео применом одредби чл. 150, 153, 154, у вези члана 163 ЗПП.

Ценећи жалбене наводе тужене, Апелациони суд у Београду налази да је првостепени суд на правилно и потпуно утврђено чињенично стање правилно применио материјално право, дајући за своју одлуку довољне и јасне разлоге које у целости прихвата и Апелациони суд и сходно члану 396 став 2 Закона о парничном поступку на исте упућује.

Неосновано се жалбом тужене оспорава оцена изведених доказа, јер суд у складу са одредбом члана 8 Закона о парничном поступку по слободном уверењу оцењује које ће чињенице узети као доказане. У конкретном случају, ова оцена је заснована на савесној и брижљивој оцени сваког доказа засебно и свих доказа заједно, те на основу резултата целокупног поступка што произлази из образложења побијане пресуде, односно могуће је закључити која чињеница је на основу којег доказа и из којих разлога узета као утврђена.

Према члану 7 Закона о парничном поступку, странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтеве и дужне су да предложе доказе којима се те чињенице утврђују. Суд утврђује чињенице од којих зависи одлука о основаности захтева искључиво на основу предложених и изведених доказа и одлуку доноси по свом уверењу, на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа засебно и свих доказа заједно, односно на основу резултата целокупног поступка. Тужена је током првостепеног поступка и у жалби навела да је тужиља била упозната са односима плаћених накнада, односно износима трошкова накнаде за обраду кредита, премије осигурања и једнократне накнаде пре закључења уговора о кредиту, као и са општим условима пословања банке, међутим, за исто током првостепеног поступка тужена није пружила доказе.

Одредбом члана 231 став 1 Закона о парничном поступку, прописано је да ако суд на основу изведених доказа не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању чињенице примениће правила о терету доказивања. Ставом 2 истог члана прописано је да странка која тврди да има неко право, сноси терет доказивања

чињенице која је битна за настанак или остваривање права, ако законом није другачије одређено. Дакле, терет доказивања чињеница која су битне за доношење одлуке, односно за настанак или остваривање права, сноси странка која тврди да има то право. Из тих разлога, ако суд на основу изведених доказа не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању исте закључиће применом правила о терету доказивања прописаном чланом 231 Закона о парничном поступку.

Банка има право на наплату трошкова и накнаду банкарских услуга, због чега одредба уговора о кредиту којом се корисник кредита обавезује да банци плати трошкове кредита није ништава, под условом да је понуда банке садржала јасне и недвосмислене податке о трошковима кредита. Трошкови обраде кредита и пуштање кредита у течај, као и други трошкови које банка обрачунава кориснику приликом одобравања кредита или који су познати на дан обрачуна и које банка обрачунава кориснику кредита у току реализације уговора о кредиту морају бити јасни, а могу бити исказани у процентуалном износу, кроз обрачун ефективне каматне стопе.

Законом о банкама и другим финансијским организацијама ("Службени лист СРЈ", бр. 32/93...37/02 и "Службени гласник РС", бр. 72/03...107/05), важећим у време када је спорни уговор о кредиту закључен, између осталог било је прописано да се банка може бавити и кредитним пословима – давањем и узимањем кредита (члан 21 став 1); да Народна банка Србије прописује основне елементе поступка, као и минимални садржај докумената за обављање послова из члана 21 и члана 22 тог закона (члан 23 а) и да се актима пословне политике банке утврђују ближи услови и начин обављања послова из чланова 21 и 22 тог закона (члан 24).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закључених уговора о кредиту произлази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова.

Ово право банке је регулисано и подзаконским актима и то: Одлуком о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите ("Службени гласник РС" број 57/06 која се примењује од 1. 10. 2006. године) и која је важила у време закључења уговора о кредиту. Овом Одлуком се прописује јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито на основу кредитних послова, као и ближи услови и начин обавештавања клијената банке (тачка 1. став 1). На основу одредаба тачке 5. ове Одлуке може се закључити да понуда банке која се односи на кредите треба да јасно и недвосмислено садржи следеће податке: податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе (став 1. под 1), као и податке који се не укључују у обрачун ефективне каматне стопе (став 1. под 2). Наведени подаци треба да буду утврђени и исказани у понуди тако да клијента ниједног тренутка не доведу у заблуду што се тиче било ког елемента тих података (тачка 5. став 2) и достављени клијенту на начин прописан упутством из тачке 11. ове одлуке. (тачка 5. став 3). Поред тога по одредби тачке 7. став 2. наведене Одлуке, при закључивању уговора о кредиту банка уз уговор уручује клијенту један примерак плана отплате кредита, као и преглед битних елемената тог кредита који садржи податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе, као

и оне који се не укључују у тај обрачун. Подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе су: износ кредита, период отплате, номинална каматна стопа, ефективна каматна стопа, укупан износ камате која се плаћа у току коришћења кредита, укупан износ других трошкова које клијент треба да плати у току коришћења кредита и износ отплатне рате (тачка 7. став 2. Одлуке).

То даље значи да у складу са начелом аутономије воље из члана 10. Закона о облигационим односима, банка као давалац кредита и корисник кредита слободни су да уреде питање трошкова обраде кредитног захтева као и других трошкова и накнада у вези са својим облигационо-правним кредитним односима, држећи се граница јавног поретка. Таква уговорна одредба односно обавеза корисника кредита, није супротна ни начелу савесности и поштења из одредбе члана 12. Закона о облигационим односима, под условом да је обавеза установљена на транспарентан начин. То подразумева, у конкретном случају, не да банка доказује структуру, нити стварне трошкове предметних накнада, већ да у предуговорној фази, корисника кредита упозна са обавезом, односно да му на јасан и непосредан начин предочи постојање додатних обавеза које прате уговор о кредиту.

Међутим, у овом случају тужена није доказала, иако је на њој био терет доказивања, да је у предуговорној фази достављањем понуде информисала тужиљу, као корисника кредита, о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на њен терет. Тужилја није писаном понудом, односно основним подацима о кредиту који садржи све податке из тачке 5 став 1 и 2 Одлуке о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите (“Службени гласник РС” бр.57/06) важеће у време закључења уговора о кредиту, била јасно и недвосмислено упозната са износом свих накнада и трошковима кредита. У овом случају, тужена јесте доставила тужилји Преглед битних елемената отплате кредита од истог датума када је и закључен предметни уговор 21.3.2008. године, у коме се у делу “подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе”, под тачком 6 “укупан износ накнада и других трошкова које клијент треба да плати”, наводи само износ од 467.348,36 динара, док је у делу “подаци који се не укључују у обрачун ефективне каматне стопе”, под тачком 3. “премије осигурања или друге накнаде у вези са средствима обезбеђења кредита” наведен само износ од 4.500,00 динара, па је правилно првостепени суд закључио да се наведени акт не може сматрати као доказ да је тужилја на јасан начин обавештена о обавези плаћања спорних трошкова, имајући у виду да се према наведеној Одлуци НБС (тачка 7. став 2.) образац битних елемената кредита уручује клијенту приликом закључења уговора, па исти нема значај понуде и обавештавања корисника у предуговорној фази.

Према томе, како тужена током поступка није доказала чињеницу да је тужилју као корисника кредита упознала са наведеним спорним трошковима на име обраде кредитног захтева, те плаћањем премије осигурања код НКОСК-а и једнократне накнаде у износу од 30 евра, у предуговорној фази на јасан и недвосмислен начин, то је уговарањем предметних накнада поступано супротно основним начелима Закона о облигационим односима и то начелу савесности и поштења (члан 12) и начелу једнаке вредности узајамних давања (члан 15), због чега су одредбе члана 9 став 1 и 2 уговора о кредиту ништаве. Такође, предметни уговор о кредиту представља уговор по приступу,

који, с обзиром на финансијску и стручну доминантност тужене банке од стране тужиле, као корисника кредита, може бити само прихваћен или не, јер је садржина предметног уговора унапред сачињена, те тужилца, као корисник кредита, није имала могућност да учествује у одређивању садржине спорних одредаба уговора, већ је исте могла само да прихвати, што је тужилцу довело у неравноправан положај у односу на тужену банку, која је на основу унапред припремљеног и одштампаног уговора уговорила обавезу тужилце да сноси наведене трошкове. Предметни уговор о кредиту, противно начелу савесности и поштења, којом су странке дужне да се руководе и придржавају у заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа, у смислу члана 12 Закона о облигационим односима, не садржи податке о садржини уговора о осигурању кредита између банке и Националне корпорације за осигурање стамбених кредита и о статусу тужилце изван уговора о осигурању, нити садржи недвосмислене податке на основу којих корисник може јасно да изведе закључак о погодностима везаним за плаћање премије осигурања.

Имајући у виду наведено, правилно је првостепени суд одлучио као у ставу другом, трећем и четвртном изреке обавезујући тужену да тужилци исплати износе које је исплатила по основу ништавих одредби, са законском затезном каматом, како је то тражено прецизираним тужбеним захтевом, правилном применом члана 210 и члана 214 Закона о облигационим односима у вези члана 104 став 1 и став 3 истог закона, а имајући у виду да висина тужбеног захтева није била спорна.

Из наведених разлога неосновани су и без утицаја на другачију одлуку суда жалбени наводи тужене да је тужилца пре потписивања уговора, у предуговорној фази, била упозната са условима кредитирања, па и са спорним трошковима, те да се тужилца са истима сагласила и сагласношћу воље уговор потписала.

Како ни остали жалбени наводи тужене нису од утицаја на правилност и законитост првостепене пресуде, Апелациони суд је у смислу одредбе члана 390 Закона о парничном поступку одлучио као у ставу првом изреке ове пресуде.

Међутим, основано се жалбом тужилце указује на погрешну примену материјалног права приликом одлучивања о трошковима парничног поступка.

Одредбом члана 154 став 1 Закона о парничном поступку, прописано је да ће суд приликом одлучивања који ће се трошкови накнадити странци узети у обзир само оне трошкове који су били потребни ради вођења парнице. О томе који су трошкови били потребни, као и о висини трошкова одлучује суд ценећи све околности.

Одредбом члана 163 став 1 Закона о парничном поступку прописано је да о накнади трошкова одлучује суд на одређени захтев странке, а ставом 2 истог члана прописано је да је странка дужна да у захтеву определи врсту и износ трошкова за које тражи накнаду.

Имајући у виду цитиране одредбе, те да је тужилца успела у спору, тужилци припадају трошкови првостепеног поступка за заступање од стране адвоката на име састава тужбе и једног образложеног поднеска од 10.5.2023. године у износу од по

9.000,00 динара, приступа на два одржана рочишта у износу од по 10.500,00 динара, увећани за трошкове судске таксе на тужбу и пресуду у износу од по 18.869,00 динара, што укупно износи 76.738,00 динара, све обрачунато по АТ важећој у време одлучивања. Тужилји на име накнаде трошкова поступка не припада увећање од 50% за састав тужбе и поднеска од 10.5.2023. године за више кумулативних захтева, јер сви захтеви проистичу из истог чињеничног и правног основа. Такође, тужилји не припада накнада трошкова за састав поднеска од 3.1.2022. године, с обзиром да исти није био нужан.

На основу изнетог, применом члана 401 тачка 3 Закона о парничном поступку одлучено је као у другом ставу изреке.

С обзиром да тужена није успела у жалбеном поступку, а да је тужилја успела у незнатном делу и то само у погледу одлуке о трошковима поступка, а да одговор на жалбу није био нужан, то Апелациони суд у Београду налази да парничним странкама не припада право на накнаду трошкова другостепеног поступка, па је на основу одредбе члана 165 Закона о парничном поступку, одлучено као у ставу трећем изреке ове пресуде.

**Председник већа-судија
Светлана Павић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић